

LR och skolreformerna

AV SVEN-GEORG ERICSSON

Många förslag och hugskott i dagens skoldebatt har en skrämmande likhet med de hurtfriska och tvärsäkra påståenden som framfördes inför 1960-talets skolreformer. Vi vet nu att många av idéerna inte klarade konfrontationen med verkligheten. Det är därför naturligt och sunt om landets lärare betraktar alternativpedagogers idéer med en viss skepsis, skriver Sven-Georg Ericsson i denna artikel, som också ger en tillbakablick. Utvecklingen visar att LR förvånansvärt ofta haft rätt.

□□ "Det finns en djup klyfta mellan LR:s officiella skolsyn och den som lärare i allmänhet har" – skriver Bengt Brodow i SV nr 1 – 77. Anklagelsen är mycket allvarlig och bör inte viftas bort. Många fackförbund råkar fört ut för liknande beskyllningar och det kan ofta finnas anledning till självvrannsakan.

För oss inom LR kan det vara lämpligt att göra en liten inventering av de utbildningspolitiska insatserna under de senaste 15–20 åren.

Namninsamlingar

I slutet av 50-talet och början av 60-talet fördes en intensiv pedagogisk debatt kring enhetsskolan och den nya grundskolan i LR:s lokalavdelningar och i Skolvärlden. Opinionen bland lärarna kanaliserades också genom namninsamlingar – ofta med 100%-ig anslutning.

LR:s remissvar rörande 1962 års grundskolereform var utomordentligt väl förankrat bland medlemmarna.

Dåvarande Folkskolläraryrket, som i stort sett gav ett positivt remissvar, råkade däremot ut för att många medlemmar och medlemsgrupper (t ex Göteborgs-lärarna) öppet fronderade mot sitt eget förbund. Det har i efterhand sagts att LR:s syn på grundskolereformen var konservativ och utvecklingsfientlig, men den stämde – och stämmer! – utomordentligt väl överens med åsikterna i Uppsala Nya Tidning och flera andra liberala tidningar. Den socialdemokratiska NY TID i Göteborg framförde också kritik och farhågor inför grundskolebeslutet i tongångar som var snarlika LR:s.

Det fria tillvalet

I sitt remissvar kring grundskolebetänkandet uttryckte LR oro för att det fria tillvalet inte skulle fungera. Det föreslogs som bekant att eleverna skulle få välja kurser och linjer efter begåvning och intresse och att ungefär 40 % skulle välja svårare teoretiska kurser och 60 %

**EN SKOLA
ATT TRIVAS I**

LR:s remissyttrande över det förslag som resulterade i Lgr 69.



mera praktisk inriktning. LR ansåg detta realistiskt eftersom de teoretiska linjerna då hade ett långt större prestigevärde. Majoriteten kunde därför förväntas välja teoretiska linjer och kurser. Sådana synpunkter bemöttes mycket hånfullt av vissa skolpolitiker. Det var en förolämpning mot eleverna och deras föräldrar att inte tilltro dem att kunna göra realistiska val.

Vi vet nu alla hur det gick. 80–85 % valde teoretiskt svårare kurser, och alla LR:s farhågor besannades.

Individualiseringen

Problemen i de sammanhållna klasserna skulle lösas genom individualisering inom klassens ram. 30 elever skulle kunna betyda upp till 30 olika kurser. LR tvivlade på att individualiseringen var genomförbar och uttryckte också oro för att effektiviteten skulle bli lidande. – Hur har det gått? – Är individualiseringen genomförd så som skolpolitikerna trodde och förutsatte? Går det bra i färdighetsämnet svenska när klassen är sammanhållen?

Social utjämning

Det ansågs som en fullkomlig självklarhet av praktiskt taget varje skolpolitiker att den nya grundskolan skulle medföra en betydande social utjämning och bl a föra fram en betydligt större andel elever från socialgrupp 3 till högre studier.

LR hörde till de fåtaliga tvivlarna. Man bekostade en vetenskaplig undersökning i mindre skala för att få fram lite fakta om elever som genomgått en-

hetsskolor av Österåkersmodell, och fick klara indikationer på att skolreformen inte skulle bli något effektivt utjämningsinstrument. Vissa tecken tydde tvärtom på att den skulle motverka utjämningen genom att i första hand gynna svaga och medelmåttiga begåvningar från de högre socialgrupperna. Detta tryckte LR på i sitt remissvar, men man fick i stort sett bara några hånfulla tillmälen i Dagens Nyheter som reaktion.

I Orrstadius-Wallentins rapport och trevligt skrivna bok "Den goda skolan – varför inte" påvisas drastiskt hur skolreformerna misslyckats i flera väsentliga avseenden, bl a i fråga om den sociala utjämningen. Det bör kanske därför påpekas att LR var praktiskt taget den enda remissinstansen som förutsåg just detta.

1966 års gymnasiereform

Också kring denna skolreform fördes en intensiv debatt inom LR. Det remissvar som så småningom avgavs låg säkerligen inte till höger om medlemsopinionen. Man godtog nämligen i allt väsentligt den nya gymnasieskolan men ansåg att flera av kursplanerna var orealistiska. Dessutom uttalade man skepsis inför det nya relativa betygssystemet och slopandet av begreppet godkänt.

Utvecklingen har knappast visat att LR hade fel.

1969 års grundskolereform

1962 års grundskola fungerade som be-

kant illa, och det fria tillvalet blev inte vad man tänkt sig. 1969 var det dags för en ny reform. Trots att frågan om individualisering i stort sett var olöst gjorde man högstadiet mera teoretiskt och mera sammanhållet. LR fick inte heller nu något nämnvärt gehör för sina kritiska funderingar.

Tittar man nu i "facit" och undersöker vad det blivit av 1969 års reform visar det sig som vanligt att LR fått rätt på flera väsentliga punkter. Grundskolan skulle säkert ha fungerat betydligt bättre idag om man tagit mera hänsyn till sakkunskapen hos LR. Skolpolitiker från alla partier kan nämligen numera mellan skål och vägg erkänna att 1969 års organisatoriska förändringar av grundskolan var ett stort misstag.

1970-talet

Inför motgångarna på 1960-talet var det naturligt att resignation och tristess bredde ut sig i lärarleden. Det fanns också många politiker och journalister, som ansåg att lärarna inte borde lägga sig i sådant som föll inom politikernas kompetensområde. Den pedagogiska debatten tonades också ned. Skolvärlden införde inte längre någon särskild Metodikbilaga. Många lärare hävdade med all rätt att den arbetsgivare som så ofta nonchalerat lärarnas synpunkter vid de organisatoriska reformerna inte kunde begära bättre. Nu tycks emellertid flera lärare sakna den pedagogiska debatten inom LR och det tycks också finnas ett uppdämt behov att ge utlopp åt.

Utbildningspolitiska trossatser

Boken "Den goda skolan – varför inte" kom som en frisk fläkt. Bristerna i dagens svenska skola påtalas mycket slagkraftigt och effektivt. Därmed har det blivit slut på den "Hycklarnas afton", som präglade mycket av den officiella skoldebatten. Händelserna i Malmberget i höstas har förhoppningsvis också bidragit till att öppna ögonen på många politiker.

Tyvärr är Orrstadius och Wallentin inte alls lika övertygande när de talar om hur bristerna i den svenska skolan skall avhjälpas. Både de och andra förespråkare för en ny pedagogik framför flera teser som är ytterst tveklaktiga. Visserligen brukar kraven på vetenskapligt stöd för utbildningspolitiska trossatser vara väldigt låga, men man hade väntat sig lite mera, i varje fall av Christer Wallentin.

Pedagogiska charlataner

Många förslag och hugskott från dagens skoldebatt har en skrämmande likhet med de hurtfriska och tvärsäkra påståenden, som framfördes inför 1960-talets skolreformer. Vi vet nu att många av idéerna inte alls klarade konfrontationen med verkligheten. Det är därför både naturligt och sunt om lärarna nu betraktar de s k alternativpedagogernas idéer med en viss skepsis. I varje fall bör man underkasta förslagen ordentliga hållfasthetsprov. Under de senaste 15–20 åren har nämligen alltför många pedagogiska charlataner blivit tagna på allvar i svensk skoldebatt. ■